

Gradnja in razvoj knjižnične zbirke ter zagotavljanje drugih informacijskih virov v specialni knjižnici Moderne galerije

1. Namen dokumenta

Knjižnica Moderne galerije s tem dokumentom določa zbiralno politiko knjižnice in gradnjo knjižnične zbirke nacionalnega muzeja Moderne galerije.

Namen dokumenta je predstaviti zbiralno politiko in razvoj knjižnice s poudarki na posebnostih, ki so značilne za specialno knjižnico s področja umetnosti 20. in 21. stoletja, kakor tudi z usmeritvijo in poslanstvom Moderne galerije.

Dokument predstavi izhodišča, po katerih vsebinskih in formalnih kriterijih knjižnica gradi in razvija svojo knjižnično zbirko, na kakšen način te cilje dosega ter vzpostavlja mehanizme za vključevanje in zadovoljevanje potreb uporabnikov, ki sta jim knjižnična zbirka in informacijski viri namenjeni.

2. Status in poslanstvo knjižnice

Knjižnica Moderne galerije (Moderne galerije in Muzeja sodobne umetnosti) je specialna muzejska knjižnica, ki je bila ustanovljena hkrati z ustanovitvijo muzeja. Moderna galerija je bila ustanovljena z Uredbo Vlade Ljudske republike Slovenije dne 30. 12. 1947 (Uradni list LRS, št. 1/48). Ob ustanovitvi muzeja je bila knjižnica opredeljena kot samostojni oddelek za področje svoje dejavnosti, ki skrbi za izvajanje knjižnične dejavnosti po zahtevanih standardih in zakonodaji.

Z vsakokratnimi dopolnitvami oziroma spremembami ustanovitvenega akta javnega zavoda Moderna galerija, ostaja knjižnica še danes ena od v ustanovitvenem aktu navedenih dejavnosti znotraj muzeja. Glede na namen, zaradi katerega je bil zavod Moderna galerija ustanovljen, kot javno službo obvezno vzpostavlja tudi knjižnico za svoje področje.

Poslanstvo knjižnice Moderne galerije je med drugim tudi gradnja specializirane referenčne knjižnične zbirke za področje moderne in sodobne umetnosti. Knjižnica Moderne galerije z izborom del in edinstvenimi ter večinoma redkimi publikacijami podpira delovanje matične ustanove in nudi temelje za preučevanje umetnosti 20. in 21. stoletja. Poslanstvo knjižnice Moderne galerije je tudi nudenje strokovne podpore in svetovanje uporabnikom pri študiju oziroma preučevanju likovne umetnosti, teorije umetnosti, muzeologije, filozofije, novih medijev itd.

MG+MSUM

Knjižnica Moderne galerije je vključena v e-razvid slovenskih knjižnic in izvaja knjižnično dejavnost kot javno službo. Knjižnica je odprta za širšo javnost, za študij je namenjena čitalnica knjižnice. Uporabniki knjižnice so zaposleni v matični ustanovi (notranji uporabniki) in zunanji uporabniki, med katerimi prevladujejo muzealci iz tujih in domačih ustanov, raziskovalci, študenti in zainteresirana širša javnost.

3. Vsebinska izhodišča za pridobivanje gradiva za knjižnično zbirko

Gradnja kakovostne in referenčne knjižnične zbirke ter zagotavljanje drugih informacijskih virov sta temeljni nalogi specialne muzejske knjižnice, sta tudi predpogoj za uresničevanje njenega poslanstva in razvoja. Z razvojem si knjižnica Moderne galerije prizadeva - v okviru danih možnosti - slediti tehnološkim, informacijskim in družbenim spremembam ter se prilagajati raziskovalnim, izobraževalnim in ustvarjalnim potrebam uporabnikov. S svojim specifičnim delom in gradnjo specialne knjižnične zbirke si prizadeva k uresničevanju nacionalnega interesa trajnega hranjenja in popularizacije vsebin, ki so navedene v poslanstvu matične institucije. Moderna galerija je nacionalni muzej, ki v skladu s svojim poslanstvom deluje na področju dveh vsebinskih sklopov: moderne in sodobne umetosti. Kot muzej moderne umetnosti sistematično raziskuje, zbira in predstavlja umetnost modernizma in njegove tradicije. Ukvarja se predvsem s slovensko umetnostjo 20. stoletja od začetkov modernizma okoli leta 1900, kakor tudi s sodobnimi umetniki, ki nadaljujejo tradicije modernističnih teženj. Kot muzej sodobne umetnosti skrbi za sodobne prakse na področju vizualnih umetnosti. Predstavlja nove vsebine in nove načine izražanja, razstavljanja in interpretiranja sodobnosti.

Knjižnica Moderne galerije pridobiva knjižnično gradivo in informacijske vire z namenom, da gradi in dopolnjuje temeljno oziroma referenčno knjižnično zbirko s področja matične institucije.

Namen in cilj pridobivanja knjižničnega gradiva in informacijskih virov je podpirati letne in dolgoročne razstavne in raziskovalne programe ter projekte matične ustanove in vsem uporabnikom (notranjim in zunanjim) knjižnice zagotoviti visokokakovostne in ažurne informacijske oziroma knjižnične vire za študij in raziskovanje.

4. Knjižnična zbirka Moderne galerije

Specializirano muzejsko knjižnično zbirko sestavljajo knjige, razstavni katalogi in serijske publikacije. Del omenjenega gradiva je postavljenega v knjižnici (katere del je tudi čitalnica) kjer imajo uporabniki do gradiva prost pristop. Del gradiva hrani knjižnica v dislociranem prostoru v kleti istega objekta, to je tako imenovani »arhiv knjižnice«. Ta del knjižnične zbirke ni v prostem pristopu. Knjižnično gradivo lahko obiskovalci knjižnice uporabljajo v skladu s »Pravilnikom o splošnih pogojih poslovanja knjižnice Moderne galerije«. Pravilnik, ki

MG+MSUM

je bil sprejet s strani vodstva Moderne galerije in Sveta Moderne galerije ter je stopil v veljavo dne 16. 12. 2014, je objavljen na spletni strani Moderne galerije, poglavje Knjižnica.

Knjige predstavljajo izrazito pomemben del knjižnične zbirke, saj predstavljajo ogrodje referenčne študijske literature. Po vsebini so to iz naslednjih področij: likovne monografije umetnikov, teorija umetnosti, zgodovina umetnosti, zgodovinski pregledi umetnosti po obdobjih, zgodovinski pregledi umetnosti po državah, muzeologija, muzejska pedagogika, fotografija, novi mediji in film, moda, oblikovanje, arhitektura, grafika, kiparstvo, slikarstvo, risba, konservatorstvo in restavratorstvo.

Razstavni katalogi so v knjižnici Moderne galerije tisti del knjižnične zbirke, ki je edinstven in izjemno dragocen. Razstavne kataloge domačih in tujih muzejev in galerij knjižnica Moderne galerije načrtno in sistematično zbira in hrani že več kot sedemdeset let, tako da ta del knjižnične zbirke predstavlja izjemno bogat študijski vir za raziskovalce in strokovno javnost.

Serijske publikacije so tisti del knjižnične zbirke Moderne galerije, ki je vedno dopolnjeval strokovno literaturo z ažurnostjo izhajanja periodike. Knjižnica Moderne galerije je že ob ustanovitvi - zaradi zgodovinske danosti Moderne galerije, ki je bila kmalu po ustanovitvi zaradi Grafičnega bienala vpeta v mednarodne tokove - naročala mnoge pomembne tuje in domače serijske publikacije s svojega področja. V vseh teh letih je postala zbirka strokovne periodike v knjižnici Moderne galerije dragocen in edinstven referenčni vir za raziskovalce in strokovno javnost.

Priprava gradiva za digitalizacijo dela zbirke serijskih publikacij je zaključena, zaradi avtorskopravne zakonodaje in dolgotrajnosti postopkov pa še nerealizirana.

Za vse tri vsebinske sklope gradiv - knjige, razstavne kataloge in serijske publikacije - je pomembno, da jih knjižnica Moderne galerije, v okviru svojih možnosti, stalno in skrbno dopolnjuje in razvija. Pri razvoju knjižnične zbirke knjižnica Moderne galerije sledi trem temeljnim načelom:

- a. Referenčnost: knjižnična zbirka je referenčna, pokriva temeljna dela s področij, ki jih knjižnica pokriva.
- b. Strokovnost: knjižnična zbirka se oblikuje na podlagi strokovnih kriterijev, zagotovljena mora biti uravnoteženost in nepristranski izbor knjižničnega gradiva.
- c. Ustreznost: knjižnična zbirka je ustrezna po vsebini in obsegu, zadovoljuje potrebe uporabnikov.

Splošno vodilo pri gradnji, dopolnjevanju in razvoju knjižnične zbirke je pridobivanje knjižničnega gradiva in informacijskih virov ki se vsebinsko navezujejo na vsebine, ki jih Moderna galerija raziskuje, interpretira in razstavlja. Referenčnost, strokovnost in ustreznost so tri temeljna načela politike razvoja knjižnice Moderne galerije.

MG+MSUM

Knjižnica prioritetno zbira in hrani znanstvena in strokovna dela, manj pa poljudna oziroma književna dela, oziroma ta le, če so povezana z zgoraj navedenimi vsebinami. Dvojniki publikacij so v knjižnično zbirko uvrščeni le pogojno, to je zaradi redkosti oziroma morebitnih drugih lastnosti publikacije. V več izvodih hrani knjižnica tudi publikacije Moderne galerije. Poškodovane publikacije in nepopolno gradivo knjižnica načeloma odpiše oziroma jih nadomesti z novimi izvodi. V primeru redke izdaje in pomembnosti publikacije se poškodovano gradivo kljub stanju ohrani v knjižnični zbirki.

5. Pridobivanje knjižničnega gradiva

Knjižnica Moderne galerije pridobiva gradivo za svojo knjižnično zbirko na več načinov: nakup, medmuzejska izmenjava katalogov, darovi, zapuščine, pogodbeni izvodi, izvodi matičnega muzeja.

a. Nakup: knjižnica kupuje gradivo doma in v tujini od založnikov, knjigotržcev, antikvarjev in zasebnih ponudnikov. Za nakup gradiva sledi domači in tuji založniški dejavnosti preko tiskanih in spletnih katalogov, objavljenih recenzij, poročil in raznih predstavitev publikacij. Od notranjih uporabnikov sprejema predloge za strokovno literaturo, ki jih kustosi v muzeju potrebujejo pri svojem delu. Knjižnica jih v okviru svojih možnosti naroča in potem uvrsti v knjižnično zbirko.

b. Medmuzejska izmenjava katalogov je pomemben vir in hkrati promocija publikacij oziroma katalogov Moderne galerije. Knjižnica Moderne galerije izmenjuje gradivo z domačimi in tujimi muzejskimi in galerijskimi knjižnicami, pri čemer se sledi pravilu recipročnosti in relevantnosti, ki temelji na obojestranskemu interesu glede na vsebino knjižnične zbirke. Izmenjava je hkrati tudi promocija publikacij Moderne galerije, ki tako najdejo mesto v vidnih muzejskih in galerijskih knjižnicah doma in v tujini.

c. Knjižni darovi in zapuščine so edinstven vir za pridobivanje gradiva za knjižnico Moderne galerije, posebno kadar gre za celovite zapuščine umetnika, kustosa, umetnostnega zgodovinarja itd.

Na ta način knjižnica pridobi edinstven vpogled v intelektualno okolje in miselni svet posameznika, njegovo delo in njegovo zbirko knjig. Ta del knjižnične zbirke Moderne galerije je izjemno pomemben za raziskovalce in kustose. Dober primer je darilo družine Igorja Zabela, ki knjižnici Moderne galerije postopoma izroča njegovo domačo knjižnico. Na spletni strani muzeja, poglavje Knjižnica ima ta zapuščina posebno poglavje z namenom, da strokovno javnost informira o izjemno pomembni knjižni zbirki teoretika, kustosa in pisatelja Igorja Zabela.

MG+MSUM

d. Pogodbeni izvodi: v knjižnični zbirki so tudi pogodbeni izvodi publikacij, ki jih razni založniki zaradi pogodbenih obveznosti izročijo Moderni galeriji (npr. objava reprodukcij v publikacijah itd.).

e. Publikacije Moderne galerije (lahko tudi s partnerji) so prav tako del knjižnične zbirke. Praviloma jih knjižnica hrani v dvojnikih oziroma trojnikih, en izvod za uporabnike, ostale izvode hrani v »arhivu knjižnice«.

Poleg inventariziranega gradiva hrani knjižnica Moderne galerije tudi starejše še neinventarizirano gradivo, ki zaradi različnih objektivnih okoliščin še ni bilo inventarizirano. Praviloma se ob inventarizaciji novega gradiva postopoma pregleduje in v knjižnično zbirko vključuje tudi to gradivo, seveda pod enakimi kriteriji ki veljajo tudi za nove pridobitve.

Knjižnica Moderne galerije že od januarja 2014 redno vsak mesec objavlja »Knjižne novosti« na spletni strani muzeja, poglavje Knjižnica, z namenom da so zunanji in notranji uporabniki knjižnice ažurno obveščeni o mesečnih knjižnih novostih.

Dejavniki, ki vplivajo na nabavo knjižničnega gradiva in informacijskih virov so: potrjeni letni in strateški program Moderne galerije znotraj katerega je določena višina namenskih sredstev za nakup strokovne literature za knjižnico, domača in tuja založniška produkcija, kvalitetna produkcija lastnih publikacij oziroma razstavnih katalogov muzeja s katerimi lahko knjižnica pridobi nove partnerje za izmenjavo muzejskih publikacij in predvsem neprestano proaktivno delovanje knjižnice pri iskanju novih partnerjev za izmenjavo oziroma donacijo relevantnih publikacij.

6. Sklep

Knjižnica Moderne galerije bo v skladu z možnostmi še naprej gradila in razvijala knjižnično zbirko, ki se vsebinsko veže na njeno poslanstvo, še naprej bo zagotavljala kakovostno katalogizacijo knjižničnega gradiva ter dostop do njega ter nudila strokovno pomoč uporabnikom knjižnice. Glede na možnosti se bo zavzemala - v skladu z avtorskopravno zakonodajo - za digitalizacijo starejšega, redkega in občutljivega gradiva, za nakup elektronskih knjig ter dostop do relevantnih podatkovnih baz. Najpomembnejše pri gradnji knjižnične zbirke bo še naprej referenčnost, relevantnost in kvaliteta vsebine gradiva.

Specialna muzejska knjižnica Moderne galerije bo dokument o razvoju knjižnične zbirke glede na cilje zapisane v strateškem načrtu matične ustanove enkrat letno pregledala in ga po potrebi posodobila. Na ta način želi knjižnica še naprej zagotoviti gradnjo kakovostne knjižnične zbirke, zagotoviti dostop do knjižničnega gradiva in do drugih virov vsem uporabnikom knjižnice Moderne galerije.

MG+MSUM

Katja Kranjc
Vodja specialne knjižnice
Moderna galerija, Ljubljana

Ljubljana, december 2023